

Tort çekışmesi

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 24 январь, 2025

Tort çekışmesi TORT ÇEKİŞMESİ

Megerem köpiñiziñ ünsünden sypan bir mesele on ýyl bärei ABŞ-nyñ üns merkezinde: Tort bişirtmek! Özem bu çekışme gutararly däl...

Bu meseläniñ üstünde durup geçjek, yöne ilki Türkiýede bolup geçen şuňa meñzeş hadysany – Din işleri ministrliginiñ kararyny ýazaýyn:

«Diyanet TV»-de berilen “Diyanet’e Soralım” atly gepleşikde Täze ýyl bilen baglanyşykly dürli soraglara jogap berildi:

Täze ýyl baýramçylygyny belleýänlerden tort zakaz alýan bir telekeçiniñ soragy şudy:

«- Arça agaçly, Noel babaly tort zakazlary gelýär. Etsemmikä, etmesemmikä, bilemok. On iki sany zakazym bar. Ýa yzyna gaýtarsammyka?»

Sowaly jogaplan Din işlerini ministrliginiñ Ýokary guramasynyñ hünärmeni Fatih Mehmet Aýdynyñ jogaby şu boldy:

– Yslamyñ gadagan eden zadyna kömek etmek, goldaw bermek jaýyz däl. Hristianlar öz baýramyny belläp bilerler. Olar nireden alsa şondan alsyn, emma bir musulman olaryñ Noellerine ýardam berip biljek görnüşde hereket etmeli däl we ryskyny başga ýerlerden gözlemeli. Başga ýagdaýda tort bişirmekde hiç hili päsgelçilik yok, emma munh Noel üçin we Noeliñ şekilleri bilen bezäp satmak yslama gelişjek, ýaraşjak zat däl.»

Tortçy diýýär: Täze ýyl!

Dini işler düşünyär: Noel!

Isa pygamberiñ (a.s) doglan gününü yslamyñ gadagan edenini

nirden çykarýarkalar? Ýeri bolýar-la, kelle bulaşyklygyny owarrama salalyň! Dini işleriň beren jogabynyň meňzeşi ABŞ-nyň Kolorado ştatynda-da bolup geçdi.

2012-nji ýyl. Nika gününü bellemek islän iki erkek jübüt tortçy Fillipsden «gomoseksual nika dinimize ters bolandygy üçin size tort taýynlap biljek däl» diýeni üçin Koloradonyň raýat hukuklary komissiýasyna (CCRC) arz etdi:

«- Köpçülige önüm satýan bu söwda nokady deň tutmazlyga garşy kanuny bozupdyr.»

Tortçy Fillips bolsa öz tutarygyny din we wyždan azatlygy hökmünde görkezdi.

CCRC derňew işini açdy, subutnamalary adminstratiw hukuk edarasyna ugratdy. Komissiýa jübütiň raýatlyk hukuklaryň bozulandygy netijesine geldi.

Tortçy Fillips appilyasiýa ýüz urdy: «Tort edip etmezligim meniň wyždan azatlygym!»

Emma Koloradonyň Appilyasion sudy CCRC-nyň kararyny dogry hasapлады. Tort bişirmegi ne sungat we ne-de wyždan azatlygyna degişli hasapлады. Oňa 500 dollar jerime saldy.

Mesele bu gezek Koloradonyň Ýokary suduna ýetirildi. Emma sud bu işe seretmekden ýüz öwürdi!

Dawaly iş 2017-nji ýylda ABŞ-nyň Ýokary sudunyň ünsüne düşdi we näme bolsa şundan soň boldy.

Ýokary sud işe seretmäge nämüçin karar berendigini şeýle düşündirdi.

«- CCRC karara gelende dini tarapdan bitarap seretmändir. Gulçulykdan, Holokostdan söz açyp, tortçy Fillipsiň dinine hormat goýmandyr!»

Jedel birdenkä tersine öwrüldi: Adamlar başga birine zyýan ýetirmek üçin dini ulanýarmy, ulananok?

• **HRISTIAN ILDEŞLER**

ABŞ-da jedeller häzirem dowam edýär. Nägilelik bildirenleriň pikiriche sud diňe tortçy Fillipsiň dini ynanjyny berjaý etme erkinliginiň üstünde durupdy!

Suduň dokuz agzasyndan ikisi karara garşylyklaýyn goluny goýdy:

«- Fillips islän zadyna ynanyp biler, emma ştatda iş ýöretjek bolsa, dini ynanjynyň üstünden hereket etmäge haky ýok!»

«- Adamyň saýlap alan ynanç we ybadat etme azatlygy üçünki

tarapa agram salmaly дәл.»

«- Din jemgyýetçilik durmuşynda başgalaryny hakly ýa-da haksyz çykarmakda ulanylýan ýagdaýlary döredip bilmez.»

Karardan soň Koloradoda gülçiden başlap çörekçä çenli käbirleri «dinimize ters» diýip, tortçy Fillipsiň ýolundan gitdi.

Özlerine tort edilmejegini bilýänlerem Fillipsiň dükanyna gidip, tort zakaz edip, «ýok» jogabyny alansoňam, gidýärlerde, suda arz edýärler!

Garşylyklaýyn dawalar barmak бүкүп sanardan kän. ABŞ-nyň Ýokary Sudy çykaran kararynyň nämelere ýol açandygynyň üstünde erbet-erbet hyrçynyny dişläp oturýan bolsa gerek...

Ýagny:

Bir tarapda Din işleri ministrligi Täze ýylda ýa-da Noel baýramynda tort bişirtmegi jaýyz hasaplanok.

Başga bir tarapda koloradoly tortçy Isa pygamberiň (a.s) ynanjyna uýmaýar diýip hasaplanlaryna tort bişirip berenok.

Çykalga ýoly nirede? Dini işler ministrliginiň fetwasyna hristian ildeşlerimiz nägilelik bildirip arz etse, Konstitusion sudumyz näme karara gelerdikä eýse?

Konstitusiýasynda «demokratik, dünýewi we sosial hukuk döwleti» diýip ýazylan ýurtda Dini işler ministrligi beýle fetwa beribilermikä?

Bu meseleleriň üstünde pikir alyşmagy ýatdan çykardyk...

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 04.01.2022 ý. Publisistika